

Ішков П. О.

*аспірант кафедри міжнародних відносин,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-593-1-52>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ БЮДЖЕТНОГО УПРАВЛІННЯ В ЄС ЯК ОСНОВА ПРОЗОРІ ТА МІЖНАРОДНОЇ ДОВІРИ

У контексті постійних глобальних викликів, зокрема економічної нестабільності, воєнних криз та зростання суспільного запиту на відкритість, цифровізація бюджетного управління стає ключовим чинником підвищення прозорості державних фінансів. Європейський Союз послідовно впроваджує цифрові технології у сфері публічних фінансів, що дозволяє не лише підвищити ефективність розподілу бюджетних ресурсів, а й зміцнити довіру між державними інституціями, громадянами та міжнародними партнерами.

Запроваджений у 1997 році, Пакт стабільності та зростання (ПСР) був розроблений для сприяння фіскальній дисципліні в ЄС шляхом запровадження обмежень на бюджетний дефіцит та державний борг. Однак неодноразова активація загального пункту про відмову від зобов'язань під час фінансової кризи 2008 року, кризи суверенного боргу та, зовсім нещодавно, пандемії, виявила обмежену здатність пакту поглинати економічні потрясіння та сприяти інвестиціям у стратегічні пріоритети [1]. Критика зосереджувалася на жорсткості та проциклічному впливі цієї системи, а також на її обмеженій здатності адаптуватися до змінних фіскальних потреб та потреб сталого розвитку ЄС [2].

Прозорі та гармонізовані державні рахунки є важливими для покращення порівнянності фіскальних даних, підтримки ефективної економічної координації та підвищення довіри до управління державними фінансами в межах ЄС. Однак, незважаючи на те, що фіскальний нагляд здійснюється відповідно до методології Європейської системи рахунків (ESA) 2010 [3] та рамки статистики державних фінансів (GFS), базові національні системи обліку залишаються дуже фрагментованими. Різниця в основі обліку – від касового методу до модифікованого нарахування та повного нарахування – призводить до

непослідовної звітності, що перешкоджає точній оцінці фінансової стійкості [4].

ЄС має складну та амбітну фінансову архітектуру, яка спрямовує значні ресурси через такі інструменти, як Механізм відновлення та стійкості (RRF), Фонд згуртування та Європейські структурні та інвестиційні фонди (ESIF). Хоча ці інструменти є життєво важливими для сприяння територіальній згуртованості та стратегічним інвестиціям, існують постійні занепокоєння щодо прозорості, відстежуваності та контролю фінансових потоків [5]. Звіти Європейської аудиторської палати та Європейського управління з боротьби з шахрайством продовжують висвітлювати недоліки у запобіганні шахрайству та порушення у використанні коштів, а також обмежений доступ до фінансових даних для громадського контролю.

Вже існує кілька механізмів для зменшення цих ризиків. IT-система *Agachne* допомагає органам управління виявляти фактори ризику, пов'язані з бенефіціарами та проектами, тоді як Єдина система аудиту має на меті оптимізувати процеси аудиту та уникнути дублювання. Національні портали закупівель також пропонують різний ступінь відкритості даних. Тим не менш, поточний ландшафт залишається фрагментованим, зі значними відмінностями в прозорості між державами-членами. Громадяни, журналісти та органи нагляду часто не мають доступу до інформації в режимі реального часу, яка є одночасно зрозумілою та вичерпною щодо того, як плануються, розподіляються, витрачаються та перевіряються кошти ЄС.

Цифрова трансформація зараз є центральним компонентом управління 21-го століття, а не периферійною реформою державного управління. По всьому ЄС уряди використовують цифрові технології для трансформації способів взаємодії з громадянами, надання послуг, управління даними та адаптації до швидкозмінних соціальних та економічних умов. Однак ця трансформація вимагає більше, ніж просто впровадження нових інструментів – вона вимагає переосмислення процесів, структур та культур державного сектору навколо принципів доступності, сумісності та орієнтованого на користувача дизайну [6].

Однак прогрес залишається нерівномірним. Згідно з Індексом цифрової економіки та суспільства (DESI) Європейської комісії, такі країни, як Естонія, Данія та Фінляндія, є лідерами з точки зору зрілості цифрового урядування. Інші ж країни продовжують стикатися з перешкодами, пов'язаними з прогалинами в інфраструктурі, обмеженим інституційним потенціалом та фрагментованими регуляторними

рамками. Результатом є клаптикова мозаїка цифрових можливостей, яка підриває внутрішню ефективність адміністрацій та безперерйне надання послуг по всьому Союзу.

В епоху демократичної втоми, зниження довіри до інституцій та повсюдної ізоляції громадян, партисипативна демократія дедалі більше визнається життєво важливим доповненням до представницьких інституцій. Для ЄС, який часто сприймається як віддалений та технократичний, виклик полягає в тому, щоб зробити управління більш інклюзивним, прозорим та таким, що реагує на суспільні потреби, – не лише через виборче представництво, але й через постійну участь громадян.

Деякі економісти пов’язують довіру між різними інституціями – від національних урядів до МВФ та Світового банку – зі сприйняттям економічних показників (Goodhart and Vu 2024). Цілком логічно, що коли економіка процвітає або зазнає невдач, громадяни приписують деякі з цих успіхів чи невдач своїм урядам, особливо якщо зростання призводить до суттєвих змін у добробуті громадян [7].

Література:

1. Hauptmeier S., Kamps C. Debt Policies in the Aftermath of COVID-19 – The SGP's Debt Benchmark Revisited. *European Journal of Political Economy*. 2022. № 75: 102187. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2022.102187>.
2. European Commission. 2022b. Communication on Orientations for a Reform of the EU Economic Governance Framework (COM(2022) 583 Final). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022DC0583>.
3. Eurostat. 2013. European System of Accounts (ESA) 2010. Luxembourg: Publications Office of the European Union. accessed July 28, 2025. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/esa2010/>.
4. Cohen S., Karatzimas S. Accounting Information Quality and Decision-Usefulness of Governmental Financial Reporting: Moving From Cash to Modified Cash. *Meditari Accountancy Research* 25. 2017. No. 1. P. 95–113. DOI: <https://doi.org/10.1108/MEDAR-10-2015-0070>.
5. Forte-Campos V., Rojas J. A. Historical Development of the European Structural and Investment Funds. Analytical Article 20/21. Banco de España. 2021. URL: <https://www.bde.es/f/webbde/SES/Secciones/Publicaciones/InformesBoletinesRevistas/ArticulosAnaliticos/21/T3/Files/be2103-art20e.pdf>.
6. Irani Z., Abril R. M., Weerakkody V., Omar A., Sivarajah U. The Impact of Legacy Systems on Digital Transformation in European Public Administration: Lesson Learned From a Multicase Analysis. *Government Information Quarterly* 40. 2023. no. 1: 101784. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.giq.2022.101784>.
7. Goodhart C., Vu L. Credibility, trust, and perception of authorities' performance. VoxEU.org, 23 August. 2024.